

Caries

Hvad er caries?

Caries er et mineral tab i det hårde tandvæv, der opstår når bakterien på tandens overflade omdanner sukker (kulhydrat) til syre.

Der skal tre faktorer til, før der udvikles caries i en tand: sukker, bakterier og manglende tandbørstning. Det sker ikke over én nat, men er et forløb der sker, når bakterien på tænderne får tilført sukker eller andre kulhydrater.

For eksempel ved indtagelse af sukkerholdigt mad og drikke ved hvert måltid, eller sukkerholdige mellemmåltider f.eks. slik, kage og kiks. Det kan også være skjult sukker som man ikke tænker over, som sukker i the, rosiner, frugstænger, myslibar osv. Tænderne vil være i konstant sukkerbad, og der vil være bakterier på tænderne hele dagen. Bakterien udskiller syre, og syren opløser tandens mineral.

I starten vil det kun være et ganske lille brud på tandens mineral som man næsten ikke ser, men manglende renhold vil få bakterien til at fortsætte med at udskille syre, og tandens mineral tab ville være større. Nu vil man kunne se det på et røntgenbillede.

Fortsætter man indtagelsen af sukker eller andet mad, vil syreangrebet fortsætte og tabet af mineralet fra tanden kan ses klinisk i munden på patienten. Tanden mangler mineraloverfladen og ved brug af fiberlys kan man se igennem tanden.

Fiberlys gør det muligt at kunne se en mørk skygge under emaljen.

Tanden skal tørlægges for at kunne se caries.

Fortsætter syreangrebet af mineraltabet vil det kunne ses uden tørlægning.

Hvordan ser caries ud

Processen er lang fra caries opstår i tanden, til man kan se den klinisk i munden. Kendetegnene på aktiv caries er, at læsionen på tanden er hvidlig, med en mat og ru overflade og emaljen er intakt (kridtcaries). Husk ikke at forveksle med andre årsager til hvidlige forandringer: hypoplasier og fluorose. Når man kører tungen hen over tandfalden vil den normalt være glat. I dette stadie vil man kunne holde caries angrebet nede ved at børste grundigt og holde tanden fri for plak og cariesangrebet kan stoppes. Dette kaldes inaktivt caries, nu vil tanden være hvid, blank, med en glat overflade. Overfladen kan blive mørk pga. misfarvninger, caries angrebet er nu stoppet. Men hvis tænderne ikke forsat renholdes fortsætter caries angrebet. Syren vil fortsætte arbejdet med at opløse emaljemineralet, og videre til dentinen. Man vil nu opleve smerte fra tanden.

En tand med aktiv caries vil have overfladebrud, og være karmelfarvet lysbrun i farven og sonden vil hænge fast. Men må aldrig stikke med sonden, da man kan ødelægge overfladen på tanden. Brug derimod sonden til at føle med, ved at føre den hen over overfladen. Man vil ofte tage et

røntgenbillede hvis man er i tvivl om kaviteten skal laves. Caries ses klinisk i munden når den er 2/3 del inde i dentinen. Spyt og fluorid har en neutraliserende effekt på caries.

Eksempler på kridt caries / aktiv initial caries:

Figur 5. De allertidligste stadier af caries kan ikke ses, når tanden er fugtig. Derfor er der tørlagt godt, inden billedet er taget. Da vil caries først blive synlig efter tørlægning. Hvis de hyppige syreangreb fortsætter, vil mineraltabet efter en tid også kunne ses uden tørlægning som en forandring på overfladens farve og struktur.

Eksempler på caries:

Figur 6. Her ses kavitet i mesialfladerne på 2'erne (markeret med blå pile). Caries med kavitet kaldes også manifest caries. Belægninger af bakterier i kaviteter er vanskelige at fjerne ved tandsbørstning.

Eksempler på inaktiv caries:

Figur 14. Cariesangreb uden behandlingsbehov.